

Entiteetin rajat

RDA-koulutukset 2022: koulutusvideo
Marja-Liisa Seppälä

Entiteetin identifiointi

- Entiteetin rajat:
  - Liittyvät entiteetin identiteetin määrittämiseen
  - Määrittävät, mitkä muutokset entiteetin tapauksessa vaativat uuden kuvailun eli uuden tietueen luomisen entiteetin tapaukselle
- Jokaisen entiteetin pääsivulla on kohta *Entiteetin rajat*, joka sisältää
  - RDA:n sääntötekstin määrittämät muutosrajat entiteetille
  - Mahdollisesti jatkossa myös suomalaisia linjauksia muutosrajoista

Rajatut entiteetit

- Seuraaville entiteeteille RDA on määritellyt muutosrajoja:
  - Teos
  - Ekspressio
  - Manifestaatio
  - Kappale
  - Henkilö
  - Nomen
  - Paikka
  - Ajanjakso

Teos-entiteetin rajat

- Teos on suhteellisen muuttumaton entiteetti
  - Versioon (ekspressioon) tai julkaisutietoihin (manifestaatioon) liittyvät muutokset eivät muuta staattista teosta (esim. monografiaa)
- Uuden kuvailun tarvetta lisäävät seuraavat muutokset teoksessa:
  - Edustavan ekspression elementtien (jotka sisällytetään teoksen kuvailuun) merkittävät muutokset
  - Aiheen tai genren merkittävä muutos
  - Merkittävä muutos teokseen liittyvässä toimijassa
  - Kohderyhmän, toimituksellisen linjan tai tyylin merkittävä muutos

Teos-entiteetin rajat (2)

- Muutokset teoksen julkaisutavassa aiheuttavat tarpeen kuvailla uusi teos, esim.:
  - Päivityvän laajennussuunnitelman vaihtuminen peräkkäiseen laajennussuunnitelmaan (eli esim. päivityvän verkkoaineiston muuttuminen monografiasarjaksi)
  - Diakronisen teoksen muuttuminen staattiseksi teokseksi tai päinvastoin
- Jos koostetyyppiseen aineistoon (aggregaattiin) liitetyissä itsenäisten teosten ekspressioissa tapahtuu muutoksia:
  - koosteaineistokokonaisuuden (aggregoivasta) ekspressiosta ja teoksesta tehdään uusi kuvailu

Teos-entiteetin rajat (3)

- Mm. seuraavien elementtien merkittävät muutokset voivat aiheuttaa tarpeen tehdä diakroniselle aineistolle (eli ajassa muuttuvalle aineistolle) uusi kuvailu:
  - ISSN-tunnus
  - Tallennetyyppi
  - Teoksen ensisijaiseen nimekkeeseen sisältyvän yhteisön nimi
- Diakronisen teoksen uusi kuvailu tarkoittaa teoksen (T), ekspression (E) ja manifestaation (M) uutta kuvailua
  - Tämä on ns. TEM-lukko: jos jossakin näissä kolmessa entiteetissä tapahtuu merkittävä muutos, tehdään kaikista kolmesta entiteetistä uusi kuvailu

Ekspressio-entiteetin rajat

- Ekspressiosta voidaan tehdä uusi kuvailu, jos mm. seuraavissa elementeissä tapahtuu muutoksia:
  - Ekspression elementtien tietosisällöt eroavat huomattavasti edustavan ekspression elementtien tietosisällöistä
  - Ekspression tekijä (esim. kääntäjä)
  - Ekspression ajankohta (esim. tallennusajankohta)
  - Ekspression kieli, sisältötyyppi, väri, kesto, mittakaava, laajuus, sävellaji, kirjoitusjärjestelmä jne.

Manifestaatio-entiteetin rajat

- Uusi kuvailu voidaan tehdä manifestaatiolle, jos se eroaa aineiston toisesta manifestaatiosta mm. seuraavien ominaisuuksien osalta:
  - Suhteet muihin entiteetteihin
  - Identifioivat ominaisuudet (esim. päänimeke)
  - Tallennetyyppi
  - Sidostyyppi

Kappale-entiteetin rajat

- Kappale-entiteetille voidaan tehdä uusi kuvailu, jos
  - kappaleesta tehdään uusi muunnos
  - kappaleeseen yhdistetty toinen kappale muuttuu/vaihtuu
  - kappaleen auktorisoitu hakutieto tai tunniste muuttuu

Henkilö-entiteetin rajat

- Henkilöstä voidaan tehdä uusi kuvailu, jos seuraavat ominaisuudet muuttuvat:
  - Syntymäaika tai -paikka
  - Kuolinaika tai -paikka
  - Toiminta-ajan merkittävä muutos
  - Henkilöön liittyvän ajanjakson merkittävä muutos

Muiden RDA:n entiteettien rajat

- Nomen-entiteetille tehdään uusi kuvailu, jos nomenin merkkijono muuttuu
  - Nimekkeen, nimen, tunnisteiden tai auktorisoidun hakutiedon sisältö tai muoto muuttuu
  - Nomen-entiteettejä ei kuvailla MARC 21 -formaattissa
- Paikka-entiteetille tehdään uusi kuvailu, jos paikan sijainti muuttuu huomattavasti
  - Paikkoja ei toistaiseksi kuvailla Suomessa RDA:n mukaisesti
- Ajanjakso-entiteetille tehdään uusi kuvailu, jos ajanjakson alku tai loppu muuttuvat huomattavasti

Kiitos.

[Uudistuneen RDA:n koulutukset](#)
Kuvailusääntöpalvelu
kuvailusaannot-posti@helsinki.fi